

Celjske Slovenske Novine.

Vrednik: Profesor Valentin Konček. —

Tote novine pridejo vsako sredo na zvečer: cena za četrtnsko leto 40 kr. po pošti 50 kr. ar.

Nro. 9.

23. veljaka serpana 1848.

P o k l i c !

Naša junakosercna armada je v poslednjih dneh pretečenega meseca na Laškem častitljivo sovražnike premagvala, je pa tudi ravno skoz svojo hrabrenost, z katero samo je nasprotnike iz njih zgobjov sagnati zamogla, mnoge težave ino*zgube terpela. Precej veliko je število pridnih, ki so padli, ino še večje število jih leži v bolnišničnih (špitalah), kateri so v spopledu svojih dolžnost močno raneni bili. Kak veliko je tudi našo vesele ino ščimanje zavolj častitlih opravanih bratov, tak velka je tudi naša žalost, ktero zavolj zgub občutimo. Nas začne serce boleti, kader se spomnimo njih prazdovanja v vaskovanju, njih častitlih premag — ino kader mislimo, da ravno oni zaubiti brez vse tolažbe imajo pomankanje živeža ino střebe v psoji dekeli. Pa kaj pomaga vsmilenje, če se v ojanja ne kaže? Kaj jim pomaga, če smo mi od žalosti gineni, ker velike bolečine terpijo, ako pa jim za polajšanje ino tolažbo nič ne storimo? So ja naši sinji, naši brati, iz naše žlahte ino našiga naroda, so, da v kratkim povemo, naši lobi domorođci, kateri tam v terpenju in pomankanju za čast našiga imena ino naše moči se vojskujejo. Koljka tolažba bo pridnim vojakam, kader zvedo, da se njih spomnimo, da se njih premag veselimo, da nas žalost obide ino serce boli zavolj njih terpenja, — ino da mi svoje občutke skoz prostovoljno podpiranje jim na znanje damo, skoz ktero jim bolečine polajšamo ino njih stan, koljkor se da, polajšamo! Resnično, človeška dobrotljivost se nar lepši tam kaže, kir jo narveči zaslužki skorej po pravici tirjajo. Prepričani smo, da so te besede po volji vseh domo-

lubnih Austrianov, zatorej tudi vse k podpiranju ranenih vojakov naše armade na Laškem budimo; posebno se, pa k našim dragim domorođcam v spodnim Stajerskim, k Slovincam obrnemo v prid našiga pridniga domorođniga regimenta Kinski. Brali ste od njegove čudne junakosercnosti v novinah; pa ravno tako ste tudi že zvedili, koljko je prestal! Zatorej domorođci! vsmidite se vbogih bolenih ino ranenih, ino polajšate njih težave skoz dare, koljkor vsaki premore. Ne samo zavolj njih hrabrenosti se jih bodite vsmilili, ampak tudi zato, ker so vaše žlahte, vašiga roda.

Mile dare v duarjah pohira v Gracu bukvarija gospodov Damiana ino Zorgeta, ino Herberta Lampelna.

Za deželo pa prosimo domolubne družbe v Marburgi, Radkersburgi, na Ptujin ino v Celi, da bi hotli mile dare sprejemati ino nam poslati. Visokočastite duhovne na spodnim Stajerskim, kateri so nam vselej radi roke podali ino nas podpirali, tudi zdaj prosimo, naj bi, darove pohirali ino nam nami alj skoz sgorej imenuvane družbe poslali. Koljko se je nabralo, ino kako v imenuvane namen obrnelo, se bo tudi oznanilo.

Gradec 7. velk. serp. 1848.

Od graške družbe „Slovenija.“

V Gradcu 17. velk. serpana 1848.

Stajerski Slovinci!

Provizorni deželni zbor v Gradcu je duze končal. Vserce se je ginilo gledati zadnokrat zbrane vaše častite poslanke, ki so nevtužno cel čas zbora za blagor naše lepe dežele se poganjali, in vsred med njimi visokorođniga, pa tudi visokiga spoštovanega vredniga gospoda grofa Atemza, našiga deželniga nadstojnika. V visoki starosti so

že, glava je bela ko sneg, in vendar so dan na dan po pet ur pri sejah sedeli, brez dovoliti se alj vtruditi, postavo za postavo zboru predpolagali, razne misli presojevali, razkačene srca pomerjali, in vse tako vodili, de so je vedno le to sklenilo, kar je za nas nar boljše. Kdor jih je poslušal, se je čutil njih modrosti, in njih blagimi srcu; vi pa Slovenci! se od tega stariga gospoda učite: kaj živa, čista lubexen do domovine zamore. Pravi rodolub priinese svoji domovini prijetnost življenja, premoženje, zdravje in življenje v dar, in takih rodolubov nam Bog veliko daj in dolge lete ohrani! Mnogim so se oči solzile, ko so se stari gospod vašim poslancem za njih pomoč pri osnovanju novih, naše deželo posebej zadevajočih postav in naredb zahvalili; in kadar se je eden izmed poslancev v imenu vseh dragih tudi njih visokorodnosti za tako modro vodstvo zahvalil, se je na enkrat po celi zbornici šumeči „Živili“ vzdignil. Niste se goljufali vi Slovenci Celjskiga kroga v poslancih, katere ste zvolili, večdelj vsi so pokazali bistro glavo in žlahto srce. Med temi vam posebu imenjem g. Dr. Forekera pravdarja in g. Gurnika e. k. poštnika, oha iz Cels, in g. Repotarja, teržana iz Velenj. Gospod Dr. Foreker so v vseh rečeh kmečkim poslancem na roko šli, vedno so jim razlagali, kaj se bo v zboru govorilo, in jih podučevali, kako naj svoje pravice terdijo. Zmiram so stali na vaši strani, lubi kmetje! in vas varvali krivice. Kar ste vi svojim poslancem naročili, pa niso vselj v nemški besedi prav lično povedati zamogli, so g. dohtar namest njih besedo vzeli, in brez strahu vaše pritožbe zboru označili, in tirjali vaše s. pravice. Le poslance poprašajte, ravno to vam bojo povedali. Bodite torej g. dohtarju hvaležni, in jim dajte še tudi v prihodno v znamenje hvaležnosti svoj glas in svoje zampanje. Enaka čast in hvala gre pa tudi g. Gurniku, zagovorniku mile slovensine naše in vodja Slovencev pri zboru. Oni so v zboru predlog storili, de bi se vsi zborni pogovori tudi v slovenski jezik predstavili, de hojo tudi nemšine nemščini Slovenci vedli, kaj se je pri zboru godilo; in akoravno je nekoliko Nemcev, posebno pa nemškutarških Slovencev temu predlogu se vstavalo, so vedli vendar g. Gurnik potrebo slovenske prestavbe z tako prepričavnimi besedami dokazati, de je v vaš korist njih

vola obvečala. In tako hote vse, karkoli se je v zboru govorilo, tudi vi v slovenskim jeziku doma lahko brali, ter se prepričali, alj so poslanci vašo volo spolnili ali ne. Ali vam ni to všeč Slovenci? In de so je to zgodilo, gre edina hvala g. Gurniku; brez njih verliga obnašanja bi se ne bilo to nikolj zgodilo. V 45 sejah je zbor svoje opravila dokončal, 15 tej je v nemškem že našitjenih, v slovenskem pa se zdej 10 seja prestavila, 7 pa tiska. Nič več ni Slovence in slovensina v Gradcu zaničvana, kar so jo g. Gurnik pred zborom tako visoko povzdignil. Svobodo se znidejo Slovenci v kavarnicah, gostivnicah, na sprehodih, alj kjer bode, in se po slovensko pogovarjajo; Nemce pa tiho dene, in spoštljivo našo besedo poslušajo. Sploh pa vam morem povedati lubi Slovenci! de niso Nemci naši nar hujši sovražniki, ampak Slovenci, — Slovenci, ki tega lepa imena, vredni niso, ki slovenskiga jezika dobro govoriti ne znajo, boljši pa se ga naučiti ne upajo, katerim na vas in na slovenske šege mrazi, in jim le to dopade, kar po ptajini diši; ponemščani Slovenci, alj kakor jim prav rečete, nemškutarji — ti so, ki so se tudi v zboru na ves glas derli: nič slovenskiga, ampak vse le nemško. Se večraj so se g. Gurnik še enkrat za slovensino poskusili, ter tirjali, de naj se postava da, de se bo v prihodno pri krožnim (kresijskim) zboru v Cels vse po slovensko govorilo. Alj ni to prav govorjeno, Slovenci! de hote sami lahko vse razumili, kar se bo govorilo, in sami lahko v slovenski besedi, katere ste nar bolj navajeni, svoje misli povedali, ne pa še le druge okoli prasi, de bi namest vas pa nemško govorili? Vem, de porečete: Ja. Alj kaj se zgodi! Nemci so tihi, ter pametno mislijo, naj storimo mi Slovenci na Slovenskim, kakor nam je drago. Alj glej! na enkrat se dva poslanca iz Marburgskega kroga vzdigneta po rodu oha Slovence, ter bedasto tirjata: Vse po nemško. Glasen prepri in hrup se v zbornici vname, alj g. Gurnik se tako dolgo za Slovence hrabro bojujejo, dokler se zadnje postava da, de naj krožni zbor vselej sam opravilni jezik si izvoli. Slovence nima navade, bližinsu dobrega imena krasti, zato tudi jaz imena teh nemškutarjev ne povem, žalostno zadost, de sta tako govorila Slovenca! —

(Daže sledi.)

Slovenska skupšina v Poličanah.

Od Kristusoviga rojstva noben čas ni bil tak važen, ko je sedajni. Krivica in robstvo prestajete, pa na mesto onih pravica in svoboda veljanost dobivate. Neki narodi grejejo se že v sonci svobode, drugi se k temu pripravljajo. Toliko djatelnosti v narodih nujdar ni bilo, ko je zdaj. Godi se mnogo vedeti vredniga, in vsim prigodham narodnost posebnj značaj (karakter) daja. De bi tudi naši slovenski kmeti od tih prigodh kaj xvedli, uredilo se je družtvo v Poličanah, ktero će kmetam vse oznaniti, kaj se v političkim življenju evropskih narodov prikaže. Raven tiza hoče družtvo tudi Slovincem postavte na znanje davati, ktere se na Dunajskim zboru delajo, in posebno postavte, ktere so tičnje tlake, desetnine, kazni i. t. d. Zadojo nedelo vsakiga meseca če družtvo skupšine imeti, h kterim so do zdaj vsi Slovinci povabljeni bili.

Perva skupšina bila je napovedana na 30. den malisepana. Ali ko bi imel tudi naš poslanik gospod Sturm priti (tak smo se pri volitvi poslaniha za Dunajski zbor pogovorili) pa mu dopisano ni bilo, smo njo odložili na 13. den velikisepana.

Ta den prišlo je blizo 400 kmetov v Poličane, in mene je veselilo toliko ljudstva tam videti, ktero se je xžatežalo zislo, sedajne političske prigodbe videti. Na vertu Pihlerove gostivnice smo zbrani stali, kir sim mislil k narodu govoriti.

Pred vsim drugim povedal sim, de gospod Sturm nemore v skupšino priti, ker mu veliki zbor odpusta ni dal. To nekim kmetam ni dopadlo, kteri so le gospoda Sturma hteli videti, in njim ni se mogla dokazati nedolžnost poslanika.

Rekli so, on je nam obljubil, da će v Poličane k nam priti, in njegova dolžnost je, svojo besedo deržati, de nam napravljene postavte oznanj in de naše žele sliši. Ko so nezadovoljnici potihnilj, podžil sim moj govor, in rekel sim, de je nam mira treba, ako hočemo našo zverho (namen) dosegniti. Po tim sim pripovedal, kak so Slovinci negdaj svojbodni bili pod svojimi župani, ktere so si sami žbirali, kak so od Avarov in poflej od Frankov pod Karlom velikim podjarmljeni bili, kak so Karlovi stotniki (hauptmänner) vse slovenske deželo med seboj razdelili, in kmetam tlako in kazni naložili, kak so Slovinci po smerti Karla velikiga

pod Nemce prišli, in kak so Nemci nemške pisarnice in učivnice na slovenskim vpetali, de bi se Slovinci ponemčili.

Na taki načini ni zadosti bilo, da so Slovinci pod Frankami ob svoje zemlje prišli, oni še bi morali pod Nemcami svoj materinji jezik zgubiti. Hvala Bogu! boljših časov smo še včakali. Vdignutje poštenih gospodov na Dunaju je vzrok, de Slovinci pale svoje zemlje imajo, ko so nje pred Frankami imeli. Ni treba njim voč v tlako hoditi, desetnine in kazni davati.

Svoj materinji jezik so si Slovinci čres veliko sto let obvarvali. Od zdaj bodo še bolj za njega skerbili. Naš materinji jezik mora naš ponos (stolz) biti, mi ga čemo popraviti in v učivnice (šole) vpetati.

Mi imamo zdaj nemške učivnice, ali kaj nam hasajo. Zvan keršanskiga navka se naši otroci malo ali ničesar nenavčijo, pa to samo zato, ker so učivnice nemške in nerazumljive. Otrok nenavči se toliko nemškiga, de bi nemške bukve razumilo, slovenskih pa še brati neza. Zakaj tedaj 6 let v učivnice hodi? Za to, de si svoj materinji jezik z nekaterimi nemškimi besedami pokvari. Naš narod nebedo pametnejši v nemških šolah, on se v njih nebedo izobrazil. Za nas so slovenske šole potrebne. Slovenske slavnice bode se otrok pred naučilo, ko do zdaj nemške Sprachlehre. Tako bodo mi v glavi ostalo, česar se bode naučilo. V slovenskih šolah bodo otroci slovenske bukve brati in nje razumiti učili. To bode nje k izobraženju petalo, in tak bodo nam naše šole na deželi hasavile.

Za veliko nevolu so naši pisarnice nemške. Naš kmet mora protokole (matice) podpisati, ktere ne razumi. Pisna iz pisarnice si mora prestavljati dati. Široka cesta za golofje odperja stoji, či v pisarnicah drugi jezik vlada, ko ga narod govori in razumi.

Kdor le iskro pameti ima, mora želiti in xžiterati, de bodo naše pisarnice slovenske. K timu pa so potrebni slovenski uradniki, slovenski pisarji, pa takih nebomo imeli brez slovenskih učivnic.

Če je čas potreban, potreban je tudi drugo, potrebne so nam slovenske učivnice, ktere mi moramo imeti.

Mislim, de se timu noben pošten Slovenec protivil nebedo. Ina Nemce nemške, Madžar madžarske šole, zakaj nebi tudi Slovenec slovenskih šol imel? Če za slovenske šole ne skerbimo, pokačemo malo

lubezni do našega maternega jezika. Mi na taki način zaničujemo jezik, v katerim smo se moliti in Boga častiti učili. Mi smo slovensko govorili, kader smo nedolžne in čiste veselja viivali. Mi se spomnimo na toliko prijetniga iz našega detinskega življenja, kader smo z našimi bratami in sestrami igrali. Tisti čas smo slovensko govorili. Kak bi mi zdaj ti jezik zapustiti mogli? Zapustili bi ga pa, če mi v šalah nebi pravice spravili.

Ne! Ne! tiga greha ne bomo storili. Naš slovenski jezik je božji dar, on je sveto nasledstvo od naših starišev, mi čemo ga v šole vpelati, to je naša volja, in ako Bog srečo da, bodo se moje besede sponde.

Za tem sim neke besede za mir pogovoril, in sim rekel, de mi moramo mirno čakati na postave, ktere se bodo v Dunaju za nas defale. Od desetine, tlake, kazni na velikim zboru do zdaj ni bilo govora, ali v kratkim bodo se dotične postave napravile. Na zboru v Gradcu so cu predlog skovali, po kterim bi se kmeti mogli od desetine, tlake, kazni in umersine odkupiti. Za tlako so malo ceno naredili, in za vagon pšenice od kazni in desetine bi se moralo dva rajnska in pet grošov dati. Ali ta predlog se bode v Dunaju pretresan, in mislim, de ne bode velal, ko so ga v Gradcu napravili. Po tim je vsa skupšina enodušno izrekla, de sta dva rajnska za vagon pšenice preveč, ktera se imata za desetino in kazen davati. Veliki hrup je nastal, eni so rekli, de ničesar grašnam ne dajo, drugi so mislili, de tisti grašnam naj plača, kteri ujim je desetino, tlako in kazen odvzel. Veča stran je menila, de cesarska šibra ne sme več biti, ko je do zdaj bila.

Če ravna sim skupšini večkrat povedal, de se to ne veda, kaj se je v Gradcu naredilo, vender je hrup še en čas terpel. Bilo je morebiti dvajsti kmetov, ki so rekli, de so poslaniki v Gradcu in v Dunaju njihovi sovražniki. Eden je tudi mene za sovražnika kmetov imel, mene! ki sim že več ko dvajsti let za slovensko dobro vnet!

Bilo je tudi od birje prašanje, in jes sim odgovoril, de oh birje nemorem ničesar za gotovo povedati; vender mislim, de svobodno naj dajo za bog lonaj (bog plati) drugač mešaniki ne bodo imeli z česar živeti.

Veča stran skupšina je meni prav dala, in me je prosila, de bi jas še za

naprej za kmete govoril, in njihove pravice branil.

Hitel sim še nekaj od prigodb v Dunaju, v Inšbruku, nekaj od laške vojske, gde so naš slovenski regiment odlikuje, in posledno za našo narodnost govoriti, ali skupšina je preveč nemirna postala, tak de sim jo moral raspustiti, in sim obljubil, drugikrat več govoriti. Skupšina se je mirno razšla. Za tim je odbor odločil, drugokrat samo odbornike iz vsake komisije v skupšino poklicati, ker je težko mir obderzati, če je veliko ludi vkup.

Pred ko moj sastavek sklenem, moram našim poslanikom na Dunjskim zboru navk dati, kteriga od popisane skupšine vzemem: Oni ne smejo, če čejo enkrat mirno na slovenskim živiti, na take postave privoliti, po kterih bi morali naši kmeti grašnam kaj plačati za vgeujene grašinske davke.

Kočevar.

Hvala umnim ino poštenim!

Vse hvale vredni so pač taisti moze, kteri v zdajšnjim zmešanim času, kakor terdna škala, stojijo ino se od vertoglavcov zapelati ne pustijo. Taki pošteni možj so Bralovčani, kteri so od samisebi svojim gospodu Delanta desetino dali, zatorej so pa tudi zahvaležen gospod novine za nje naročili, da jih vsi terizani zamorejo brati. — Dalej smo slišali, da so tudi Mozercjani ino Urancjani svojim gospodam župnikom (fajmoštraj) desetino prostovoljno dali. Taki spoznajo, da je delavec tudi plačila vreden ino da njih gospodi samo od zraka živeti ne morejo. Hvala Vam umni ino pošteni Slovenci!

Dunaj.

V ponedlek 21. t. m. ob 3 popoldan je na Dunaju ludi hrup postal. Delavci so se v mesto rinili, zato ker je bilo njih vsakdajno plačilo pomajnsano na 20 ino 15 kr. Narodna straža ino vojaki so združeni, delavce iz mesta vergli ino mestne vrate posedli. V Vippliaški vlici so se nek ludo dajali. Kaj se je v noči zgodilo, še ni znano.

Laška dečela.

Angliani ino Francozi hočejo med nam in Sardiniam mi narediti. 10 t. m. je v Modeno poprej pregnani vojvoda nazaj prišel, kir so ga z neizrečenim veseljem sprejeli.